

DISSERTATIO VI

DE PRÆSCIENTIA FUTURORUM

Cum totius hujus dissertationis intelligentia maxime pendeat ex recta notione futuri, sit quasi præambulum

ARTICULUS I

Quid et quotuplex sit futurum?

Dico 1°: Futurum recte definitur: *Quod est determinatum in suis causis ad habendam existentiam in tempore sequenti*. Hanc definitionem non admittunt, quin potius totis viribus impugnant defensores scientiæ mediæ, quod videant ea everti suum systema. Tamen

Prob. 1° autoritate. S. Aug., lib. VI de Genes. ad litt., cap. 17, dicit: « Deum futura facere, nihil aliud est quam eorum causas præparare. » Et Tract. LXVIII in Joann.: « Deus futura facit ea prædestinando. » S. Thomas, q. 2. de veritate, a, 12, ad 7: « Cum dicitur: Hoc est futurum, designatur ordo qui est in causis illius rei ad productionem ejus. » In hac Parte, q. 16, a. 7, ad 3: « Illud quod nunc est, ex eo futurum fuit, antequam esset, quia in causa sua erat ut fieret, » non in causa ut potenti præcise, hæc enim denominat tantum possibile; non in causa ut actu influente, hæc denominat actu existens. Ergo in causa ut determinata ad producendum in tempore sequenti. Et hinc desumitur fundamentalis ratio. Igitur.

Prob. 2° ratione. Esse futurum, est denominatio realis, non intrinseca, hæc enim rei non existenti non competit, sed extrinseca, adeoque petita ab aliqua forma reali extrinseca. Atqui hæc non potest esse alia quam ejus causa, ut determinata ad dandum illi esse in tempore sequenti; non enim potest esse causa ut potens præcise

producere, quia hæc denominat possibile tantum, neque ut actu producens, quia hæc denominat existens. Ergo.

Confirmatur. Futurum debet constitui per id per quod extrahitur a massa possibilitatis, et distinguitur a possibili et existenti. Atqui nihil aliud est assignabile per quod id obtineat, quam determinatio illius causæ. Ergo. — Probatur min. Possibile continetur quidem in causa potenti, sed indeterminata ad illud producendum; existens est extra causas. Ergo futurum, quod mediat inter utrumque, constituitur medio modo, non per causam mere potentem et indifferentem, non per causam actu producentem, sed per causam determinatam ad dandum illi esse pro tempore sequenti.

Respondent adversarii, futurum constitui per habitudinem ad esse pro tempore sequenti, seu ex eo quod erit.

Sed contra, quæro unde futurum contingens, de quo est maxime quæstio, habeat habitudinem ad esse, seu habeat quod erit, potius quam non erit: a se, vel a causa? Non a se, alioquin non foret futurum contingens, sed necessarium, et esset futurum in omni signo rationis antequam conciperetur possibile, aut Deus existens. Si a causa, non a causa præcise potenti illud producere, cum enim hæc sit indifferens ad producendum vel non producendum, non dat habitudinem ad esse potius quam ad non esse, sed constituit dumtaxat possibile, ut dictum est; neque a causa ut actu producente, quia, ut etiam dixi, hæc facit actu existens. Ergo a causa determinata ad dandum esse.

Ex dictis sponte fluit, nullum esse futurum contingens independentem a determinatione primæ causæ; quia, prima causa manente indeterminata, nulla causa secunda est determinata: alioquin non foret causa secunda, sed prima. Et hinc funditus evertitur systema scientiæ mediæ, ut patebit ex sequentibus.

Dico 2°: Futurum est aliud necessarium, aliud contingens. Necessarium est quod ex natura sua petit aliquando esse, nec est naturaliter impediibile, ut crastinus ortus solis. Contingens, si late sumatur, est quidem quod ex natura

sua petit aliquando esse, sed ex concursu aliarum causarum est naturaliter impedibile, ut vita longæva ex temperamento robusto. Contingens proprie et stricte sumptum est quod ex natura sua est indifferens ad esse et non esse, ut sunt quæ pendent ex libero arbitrio.

Futurum proprie contingens est aliud absolutum, quod non dependet ab aliqua conditione, aliud conditionatum, quod dependet ab aliqua conditione. Rursus conditionatum, aliud pertinens, aliud impertinens, seu disparatum. Pertinens est quod connexionem quamdam sive moralem sive physicam habet cum conditione, ut conversio Tyrionum, si prædicetur ipsis Evangelium; salus Judæ, si penitentiam agat. Disparatum est quod nullam habet connexionem cum conditione, ut si capra saltet, arbor florebit; vel illud Elisæi ad regem Joas IV *Reg.*, XIII, 49: *Si percussisses quinquies, aut sexies, sive septies terram, percussisses Syriam usque ad consumptionem.*

ARTICULUS II

Utrum Deus certo et infallibiliter cognoscat omnia futura absoluta, contingentia et libera?

Quamvis in superioribus probaverimus, Deum omnia, nullo excepto, cognoscere; quia tamen est specialis difficultas de futuris quæ a nostro pendent arbitrio, ratione libertatis salvandæ, ideo de his specialem instituimus questionem.

Dico: Deus certo et infallibiliter cognoscit omnia futura absoluta, contingentia et libera, illæsa libertate.

Prob. prima pars ex Scriptura et Patribus. *Psal.* cxxxviii, 3 et 4: *Intellexisti cogitationes meas de longe. . . , et omnes vias meas prævidisti. Joann.*, VI, 65: *Sciebat Jesus ab initio qui essent non credentes, et quis traditurus eum esset.* Futurorum præscientia assignatur ut certissima tessera divinitatis, *Isa.*, xli, 23: *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, et sciemus quia dii estis vos.* Hinc Tertull., in *Apolog.*,

cap. 20. « Idoneum, inquit, testimonium divinitatis, veritas divinationis. » Et Aug., lib. V *de Civit.*, cap. 9, contra Ciceronem: « Confiteri esse Deum et negare præscientiam futurorum, apertissima est insania. »

Prob. multiplici ratione. 1º Scientia Dei ut habet adjunctam voluntatem facit futura, ut dixi supra. Ergo ea cognoscit. Et dato scientia Dei futura non fieri, certum est saltem ea non fieri, nisi volente aut permittente Deo. Ergo ea cognoscit in sua voluntate tanquam in causa. 2º Futurum contingens, v. g. istud: *Antichristus erit*, habet determinatam veritatem. Ergo a Deo infinite intelligenti cognoscitur. — *Prob.* ant. Hæc propositio: *Antichristus erit*, habet suam de inesse veritatem aliquando ita erit sicut significatur per illam. Ergo est determinate vera, non minus quam propositio de præterito quæ habuit suam de inesse veritatem: hæc: *Petrus peccavit.* 3º Deus cognoscit res dum eas actu producit ad extra. Ergo cognoscebat antea, alioquin variabilis esset ejus scientia.

Cum autem audis quosdam Patres denegare Deo præscientiam, intellige præscientiam quoad nomen; quia cum quæ nobis sunt futura sint Deo præsentia, ut modo dicam, non habet de illis præscientiam proprie et in rigore, sed scientiam.

Prob. secunda pars. 1º Deus videt futura non solum secundum statum quem habent in causis contingentibus antequam fiant, sed ea videt in *nunc* æternitatis secundum statum quem habent in sua præsentialitate¹. Atqui cognitio rei præsentis est certa et infallibilis, nec ejus contingentia quidquam officit; cum enim video Socratem sedere, infallibilis et certa est mea cognitio, nulla tamen ex hoc Socrati necessitas imponitur. Ergo.

2º Deus prævidet et providet res futuras, non solum quoad earum substantiam, sed etiam quoad earum modum necessitatis et contingentia, ut sæpe inculcat S. Thomas. Ergo ex hoc quod certo et infallibiliter futura

1. Hic q. 14, a. 13, o.

contingentia cognoscat, non solum non sequitur quod necessario evenient, quin potius sequitur certo quod contingenter et libere evenient, alioquin falleretur ejus præscientia. Ergo nihil nocet hæc præscientia rerum contingentiae.

3° Præscientia futurorum certa et infallibilis, sumpta præcise sub munere præscientiae, nihil immutat in rebus futuris aut earum causis, sed habet tantum nosse quid sit eventurum et quomodo. Ergo, ea non obstante, quæ sunt contingentia evenient contingenter, et quæ sunt necessaria necessario, sufficitque ad istam certam et infallibilem cognitionem quod habeat medium certum et infallibile in quo quæ futura sunt ei represententur. Alius enim est status rerum in mente cognoscentis, alius in seipsis, et sicut quæ sunt per se necessaria possunt contingenter cognosci, ita quæ sunt contingentia in suis causis possunt certo cognosci, si nempe medium cognitionis sit certum. Necessitas aut contingentia est in rebus et ex rebus; certitudo autem vel incertitudo cognitionis est in mente, ratione medii. Ergo.

[Explicationem hic datam ad statuendam concordiam præscientiae divinæ cum humana libertate ad mentem S. Augustini esse, plane probant sequentia ejus verba, quibus Ciceronis argumentationem convellit, lib. V *De civit. Dei*, cap. 9 : « Quid ergo est quod Cicero timuit in præscientia futurorum, ut eam labefactare disputatione detestabili niteretur? videlicet quia, si præscita sunt omnia futura, hoc ordine venient quo ventura esse præscita sunt; et, si hoc ordine venient, certus est ordo rerum præscienti Deo; et, si certus est ordo rerum, certus est ordo causarum: non enim aliquid fieri potest, quod non aliqua efficiens causa præcesserit; si autem certus est ordo causarum quo fit omne quod fit, « fato, inquit, » fient omnia quæ fient. » Quod si ita est, nihil est in nostra potestate, nullumque est arbitrium voluntatis. « Quod si concedimus, inquit, omnis humana vita subvertitur; frustra leges dantur, frustra objurgationes, laudes,

» vituperationes, exhortationes adhibentur; neque ulla justitia bonis præmia et malis supplicia constituta sunt. » Hæc ergo ne consequantur indigna et absurda et pernicioiosa rebus humanis, non vult esse præscientiam futurorum. »

Exposita sententia ciceroniana, hæc respondet, inter plura, S. Doctor : « Non abnuere possumus esse scriptum in Litteris sanctis, *Ps. LXI, 12 et 13 : Semel locutus est Deus, duo hæc audiui : quoniam potestas Dei est, et tibi, Domine, misericordia, quia tu reddes unicuique secundum opera ejus.* Quod enim dictum est, *semel locutus est*, intelligitur, immobiliter, hoc est incommutabiliter est locutus, sicut novit incommutabiliter omnia quæ futura sunt, et quæ ipse facturus est. Hæc itaque ratione possemus a *fando* fatum appellare, nisi hoc nomen in alia re soleret intelligi, quo corda hominum nolumus inclinari. Non est autem consequens ut, si Deo certus est omnium ordo causarum, ideo nihil sit in nostræ voluntatis arbitrio. Et ipsæ quippe nostræ voluntates in causarum ordine sunt, qui certus est Deo ejusque præscientia continetur; quoniam et humanæ voluntates humanorum operum causas sunt. Atque ita qui omnes rerum causas præscivit, profecto in eis causis etiam nostras voluntates ignorare non potuit, quas nostrorum operum causas esse præscivit. »

Et infra : « Si esse (Cicero) confitetur Deum, quem negat præscium futurorum, etiam sic dicit nihil aliud quam quod ille, *Psal. XIII, 1 : Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus.* Qui enim non est præscius omnium futurorum, non est utique Deus. Quapropter et voluntates nostræ tantum valent, quantum Deus eas valere voluit atque præscivit; et ideo quidquid valent, certissime valent, et quod facturæ sunt, ipsæ omnino facturæ sunt : quia valituras atque facturas ille præscivit, ejus præscientia falli non potest. »

Et alibi, forsitan expressius, lib. III *de Libero arbitrio*, cap. 3, n. 8 : « Attende enim, quæso, quanta cæcitate dicatur : Si præscivit Deus futuram voluntatem meam, quoniam nihil aliter potest fieri quam præscivit, necesse

est ut velim quod ille præscivit; si autem necesse est, non jam voluntate, sed necessitate id me velle fatendum est. O stultitiam singularem! Quomodo ergo non potest aliud fieri quam præscivit Deus, si voluntas non erit, quam voluntatem futuram ille præscivit?... Ita fit ut et Deum non negemus esse præscium omnium futurorum, et nos tamen velimus quod volumus. Cum enim sit præscius voluntatis nostræ, cuius est præscius ipsa erit. Voluntas ergo erit, quia voluntatis est præscius. Nec voluntas esse poterit, si in potestate non erit. Ergo et potestatis est præscius. Non igitur per ejus præscientiam mihi potestas adimitur, quæ propterea mihi certior aderit, quia ille cuius præscientia non fallitur adfuturam mihi esse præscivit.»

Habes in his Augustini verbis voluntatis *actuum* causam esse Dei præscientiam, proindeque actus illos futuros a Deo in sua præscientia prædeterminante videri; quod est ipsamet thomistarum sententia.]

ARTICULUS III

Quomodo futura sint præsentia in æternitate?

Dico: Futura sunt Deo in æternitate præsentia, non solum objective et intentionaliter, sed physice et realiter, non quidem per anticipatam illorum productionem in æternitate, sed per coextensionem virtualement ipsius æternitatis ad illam differentiam temporis in qua aliquando existent.

Prob. 1° ex Patribus. S. Aug., lib. II *ad Simplic.*, q. 2, S. Gregorius Papa, lib. XX *Moral.*, cap. 33, et plures alii, negant: 1° in Deo præscientiam in rigore. 2° Negant aliquid esse Deo futurum. 3° Tandem negant, tanquam quid absurdissimum, Deum scire aliquid de novo in tempore quod prius non noverat. Atqui, si futura essent Deo præsentia objective tantum et intentionaliter, non physice et realiter, 1° haberet respectu illorum præscientiam in rigore, ut patet in Prophetis, qui, non obstante præsentia objectiva quam habent de futuris, habent tamen respectu illo-

rum præscientiam in rigore; 2° futura essent Deo absolute futura, cum, non præsentia objectiva, sed sola realiter tollat rationem veræ futuritionis; 3° tandem aliquid sciret de novo in tempore quod prius non noverat, nempe res physice existentes. Ergo.

Quantum ad S. Thomam, totus est in hac sententia hic art. 13; in I *Sent.*, dist. 38, art. 5. 0, et alibi pluries.

Prob. 2° ratione. 1° Æternitas est duratio in ratione durationis infinita, indivisibilis et tota simul, ut patet ex ejus definitione communiter recepta ex Boetio¹. Atqui ratione infinitatis continet omnes durationes, præteritum, præsens et futurum; ratione indivisibilitatis et simultatis continet illa, quamvis successive fluentia, modo indivisibili in eodem nunc, sine ulla successione. Ergo omnia tempora et tempore mensurata sunt Deo realiter præsentia ratione æternitatis. Unde comparatur æternitas arbori plantatæ in medio fluminis tantæ extensionis, ut totum flumen contineat, simul et semel coexistens omnibus partibus aquæ fluentibus, nec expectans earum transitum ut illas possideat ac mensuret. Vel, cum D. Thoma², comparatur Deus in æternitate homini existenti in alta specula ex qua videt totam viam et omnes transeuntes per illam; quamvis enim unus incedat post alium, et prior non videat posteriorem, ille tamen qui est in specula omnes simul videt et habet sibi præsentem. Similiter Deus habet sibi præsentem in specula æternitatis res omnes etiam præteritas et futuras, quamvis inter se succedant et non possint simul existere in propria duratione.

2° Scientia Dei cum sit perfectissima, debet esse invariabilis³. Atqui non esset invariabilis, si res futuras non videret realiter præsentem in sua æternitate. Ergo. — *Prob.* min. Si res non essent Deo realiter præsentem in æternitate, inciperet de novo illas videre realiter præsentem in tempore, eo scilicet modo quo producerentur. Ergo, ut

1. « Æternitas est interminabilis vitæ tota simul et perfecta possessio. » Boet. *De consolat. phil.*, I, 3. — 2. Hic q. 14, a. 13, ad 3; q. 2 *de veritate*, a. 12, o. — 3. In I *Sent.*, dist. 38, q. 1, a. 5, o.

arguebat Augustinus, illas bis cognosceret, nunc futuras, postea realiter præsentes, et aliquid de novo in tempore illius scientiæ accideret, sicque mutaretur, sicut mutaretur Dei voluntas, si inciperet aliquid velle nunc quod prius non voluit. Ergo.

Objicies: Inintelligibile est aliquid existere in æternitate, quod non existit in se; prius est enim existere in se quam in alio. Atqui futura non existunt in se nunc. Ergo non existunt in æternitate.

Respondetur communiter distinguendo minorem. Futura non existunt in se nunc in propria duratione, *conc.*; non existunt in se nunc in superiori duratione æternitatis, *nego*. Æternitas enim secundum virtualement extensionem continet differentiam temporis in qua Antichristus, v. g., erit in propria duratione.

Quidam, ut hanc difficultatem magis intelligibilem reddant, observant quod æternitas non mensurat res creatas immediate, supponendo illas jam in se passive immutatas et productas, sed præcise prout continentur in actione divina et respiciuntur ut ejus terminus. Unde effectus actionis Dei potest dupliciter considerari: uno modo, ut immutatus passive et productus, et sic fundat propriam durationem, et non est ab æterno; alio modo, ut præcise est terminus connotatus et respectus ab actione æterna, et sub hac ratione trahitur ad altiorem mensuram et est ab æterno, quia mensuratur eadem mensura qua mensuratur actio cujus est terminus, non ut immutatus ab illa, sed ut connotatus ab illa.

Itaque juxta hanc observationem distinguenda est minor argumenti sic. Futura non existunt in se nunc et ab æterno ut effectus immutati passive et producti *conc.* min.; ut termini connotati actionis actualis, *nego* min.

Si *instes*: Effectus præcise ut terminus connotatus actionis æternæ, nihil est reale extra causas. Ergo.

Resp. Dist. Nihil est reale extra causas hoc sensu, quod non sit passive immutatus, *conc.*; hoc sensu quod sit tantum possibilis aut futurus respectu Dei, *nego*. Quia ut sic non consideratur amplius intra divinam essentiam, ut

mere potentem aut volentem producere, sed ut actu producentem, ex quo intelligitur habere esse creatum extra causas, non quidem ut passive immutatum, neque tamen ut in actu primo possibile aut futurum tantum, sed in actu secundo ut connotatum est ab actione actu existente tanquam ejus terminus, et sic dicimus esse realiter præsens in æternitate. Secundum hanc intelligentiam, quæ est Joannis a S. Thoma, quam etiam sequitur Contensonus, videtur evanescere difficultas et reduci ad questionem de nomine, et simul præoccupantur plures et difficiles instantiæ, quas ideo omitimus.

ARTICULUS IV

In quo medio Deus cognoscat futura absoluta, contingentia et libera?

Dico 1°: Deus non cognoscit futura absoluta libera in essentia sua ut habet rationem speciei intelligibilis ante decretum, ut novissime excogitavit Honoratus Tournely. Quia in causa indifferenti ad futuritionem et non futuritionem, non potest cognosci effectus futurus potius quam non futurus, patet ex terminis. Atqui essentia Dei, ut habet rationem ideæ aut speciei ante decretum, est indifferens ad effectum futurum vel non futurum; est namque causa rerum in actu secundo libera et per suam voluntatem, ita ut non sint futura nisi quia vult, et ideo ante decretum eas quidem repræsenterat ut possibles, sed non ut futuras. Ergo.

Neque refert quod essentia divina sit in repræsenterando infinita; non enim ideo potest repræsenterare quod non est repræsenterabile, ante decretum autem nihil est repræsenterabile ut futurum, quia non est futurum.

Neque ea cognoscit in supercomprehensione causarum secundarum ante decretum, ut vult Molina, propter eandem rationem. Quia neque comprehensio, neque supercomprehensio alicujus causæ potest in ea apprehendere

quod in ea non continetur. Atqui in causa secunda, ante decretum divinæ voluntatis, effectus non continetur ut determinate futurus, sed indifferenter ad esse vel non esse; non enim potest causa secunda esse determinata ad futuritionem potius quam non futuritionem ante decretum seu determinationem causæ primæ. Ergo. Hæc patent ex dictis art. I hujus Dissert. et adhuc magis patebunt ex dicendis.

Neque in suo decreto præviso ut futuro : 1° quia decretum Dei, utpote æternum, non potest concipi cum fundamento in re seu virtualiter futurum; æternitas enim cum sit tota et indivisibilis, non novit præteritum nec futurum. 2° Dato gratis decretum posse concipi futurum, saltem ut in eo Deus futura cognosceret, deberet dari medium in quo hoc decretum ut futurum repræsentaretur; cum enim in illo priori non intelligatur existens, non potest in seipso cognosci. Atqui ante decretum non est medium quod illud repræsentet ut futurum. Ergo. — Prob. min. In illo priori Deus est indifferens ad illud decretum ponendum vel non ponendum, cum decretum sit id quo se determinat. Ergo.

Neque in veritate sive formali sive objectiva futurorum ante decretum, ut nunc plerumque sustinent professores Societatis [Jesu], qui sic arguunt. Deus est omniscius, et nulla veritas ipsum latet. Atqui, ante decretum, una ex duabus propositionibus contradictoriis est determinate vera, altera falsa. Ergo hanc veritatem ante decretum ab æterno cognoscit Deus. Duplicem autem distinguunt veritatem, alteram formalem propositionum, alteram objectivam rerum; etenim, ut contendunt, si verum fuit ab æterno quod nunc est, ita vera fuit propositio quæ affirmat futurum : hanc veritatem vocant formalem, primam objectivam, quia est objectum hujus secundæ. Quidam ergo dicunt, futura a Deo præsciri in veritate formali, quidam in objectiva; sed uterque dicendi modus in eundem ferme reincidit. Rem ergo confecero, si probem et nullam esse veritatem sive formalem sive objectivam futurorum ante decretum, et esto esset, non esse medium in quo futura possint cognosci. Itaque

Probatur 1°. Ante Dei decretum nihil est determinate futu-

rum. Ergo nulla futuri veritas sive formalis sive objectiva. — Patet conseq., quia veritas sequitur ad ens tamquam ejus proprietates. — Prob. anteced. Futurum est quod est determinatum in suis causis ad habendam existentiam in tempore sequenti; patet ex dictis art. I hujus Dissert. Atqui ante omnem determinationem causæ primæ, nulla causa secunda est determinata, alioquin prima foret secunda, et secunda prima.

Probatur 2°. Dato gratis inesse propositionibus de futuro contingenti veritatem formalem independentem a Dei decreto, hæc tamen non foret medium in quo Deus quæ futura sunt posset cognoscere. Ergo. — Prob. ant. Quod pendet ab alio in sua veritate, eamque ab illo mutuatur, non potest esse medium ad illud aliud cognoscendum; medium enim cognoscendi aliud, debet prius isto alio cognosci; implicat autem id quod ab alio dependet in sua veritate, et eam ab illo mutuatur, prius isto alio cognosci, eo modo enim est cognoscibile, quo est verum. Atqui veritas propositionis de futuro, si detur, pendet ab eventu futuro, atque ab illo mutuatur. Ergo non potest esse medium in quo Deus eventum futurum cognoscat. — Probatur min. Non ideo eventus est vere futurus, quia propositio enuntians illum futurum est vera, sed et contra propositio est vera, quia eventus est vere futurus; ab eo enim quod res est vel non est, propositio dicitur vera vel falsa, ut fert commune principium. Ergo veritas propositionis de futuro, si detur, pendet ab eventu futuro atque ab illo mutuatur.

Propter hoc argumentum, quod nobis videtur invincibile, plerique adversariorum, relicta veritate formali, confugiunt ad veritatem objectivam, et dicunt, ex eo quod eventus sit nunc in tempore, vere fuisse futurum ab æterno, et in illa veritate futuritionis, seu in illo esse futuro, Deum cognoscere esse præsens quod aliquando habebit.

Verum contra veritatem objectivam pariter urget argumentum factum. Quod pendet ab alio in sua veritate et eam ab illo mutuatur, non potest esse medium ad illud aliud cognoscendum. Atqui, juxta ipsam adversariorum

doctrinam, veritas objectiva futuritionis pendet a veritate esse præsentis, non minus quam veritas formalis propositionis pendet a veritate objectiva futuritionis. Ergo, sicut veritas formalis propositionis non potest esse medium in quo Deus cognoscat veritatem objectivam futuritionis, sic veritas objectiva futuritionis non potest esse medium in quo Deus cognoscat esse præsens quod habebit in tempore. — Probatur min. Dicunt adversarii eventum fuisse ab æterno vere futurum, quia nunc est, seu quia aliquando erit in tempore, hoc est, ex illo esse præsentis quod habet quando est, aut habebit in tempore quando erit, vere fuisse futurum tota duratione præcedente. Ergo, secundum doctrinam adversariorum, veritas objectiva futuritionis pendet ex veritate esse præsentis, sicut veritas formalis propositionis pendet ex veritate objectiva futuritionis.

Quantum ad objectiones contra hanc ultimam conclusionis partem, cum omnes ferme eo tendant ut probent veritatem propositionum de futuro contingenti ante decretum, et soleant proponi et solvi in Logica, eas hic omittimus, et eo maxime, quod licet evincerent quod prætendunt adversarii, nihil obtinerent contra nostram assertionem, ut patet ex probatione secunda.

Dico 2°: Deus cognoscit futura absoluta contingentia et libera in suo decreto eorum futuritionem determinante, seu in essentia sua hujusmodi decreto determinata.

Probatur 1° ex Patribus. Hilarius, lib. III *de Trinit.* dicit: « Quæ Deus facere decrevit, in sua voluntate cognovit. » S. Aug., lib. *de Prædest. sanct.*, cap. 10: « Prædestinatione Deus ea præscivit quæ fuerat ipse facturus. » Et infra: « Quando promisit Deus Abrahæ fidem gentium, non de nostræ voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promisit; promisit enim quod ipse facturus fuerat. » Ubi sermo est, ut patet, de futuris liberis, nimirum de conversione gentium.

Probatur 2° ex D. Thoma. S. Doctor passim statuit duo principia ex quibus conficitur nostra conclusio. Primum, quod Deus extra se nihil videat, sed omnia in essentia sua ut in causa. Ita hic q. 14., a. 5; I *Contra gent.*,

cap. 68, et alibi. Confer art. 4 præcedentis dissertationis. Secundum principium, quod Deus sit causa rerum per suam voluntatem. Ita hic q. 14., a. 8; infra q. 19., a. 4, et alibi. Ex quibus, inquam, duobus principiis conficitur quod Deus futura quæcumque, etiam contingentia et libera, cognoscat in sua voluntate, quod est conclusio nostra. +

Verum opponunt adversarii quod S. Thomas, agens ex professo, hic q. 14., a. 13, et in I *Sent.*, distinct. 38, q. 1, a. 5, de cognitione futurorum contingentium, nullam faciat mentionem decreti, sed recurat ad eorum præsentiam in æternitate.

Resp. S. Thomas fundando certam præscientiam futurorum in eorum præsentia in æternitate, non excludit decretum, quin potius supponit et asserit. Enimvero futura non sunt in æternitate præsentia, nisi quia sunt futura in propria duratione, non sunt autem futura in propria duratione, secundum D. Thomam, nisi per Dei voluntatem, seu, ut dicebamus art. præcedenti, non sunt præsentia in æternitate, nisi quatenus sunt termini divinæ voluntatis ea determinantis, et simul actu producentis; consequenter videre futura præsentia in æternitate, est, in via S. Thomæ, ea videre in divina voluntate. Idque eo verius est, quod, juxta S. Doctorem, Deus res non videat immediate in ipsis, sed in se ut in causa, est autem causa rerum per voluntatem. Non ergo decretum et rerum præsentia in æternitate sunt duo media in quibus Deus futura cognoscit, ut quidam falso imaginantur, sed solum decretum divinæ voluntatis, seu ipsa divina voluntas, ut volens simul et actu producens, est medium in quo Deus futura cognoscit: rerum autem præsentia non est medium, sed ipsum objectum, seu modus objecti, prout representatur in voluntate actu producente, sicque est ratio *sub qua*, non *in qua* res cognoscitur.

Insuper, falsum est S. Thomam locis citatis non meminisse expresse decreti. Hic enim, q. 14., a. 13, dicit: « Omnia quæ sunt in tempore sunt Deo ab æterno præsentia, non solum ea ratione qua habet rationes rerum

apud se præsentes, ut quidam dicunt. » Rationes autem rerum practicæ, sunt ideæ per decretum voluntatis determinatæ. Et posteriori loco, in 1 : « Deus ab æterno non solum videt ordinem sui ad rem, ex cuius potestate res erat futura. » Ecce decretum. « Sed ipsum esse rei infuebatur. » Ecce rerum præsentiam in æternitate.

Ratio fundamentalis conclusionis nostræ non est alia quam quæ supra ex S. Thoma proposita est. Hæc nimirum : Deus cognoscit alia a se in se ut in causa. Atqui est causa futurorum contingentium per decretum suæ voluntatis. Ergo. — Major constat ex dictis art. 4 præced. dissertationis. — Minor ex art. 3 ejusdem dissert. Estque communis et passim tradita in Scripturis. Ad *Ephes.*, I, 11 : *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Sap.*, XI, 26 : *Quomodo aliquid permanere posset, nisi tu voluisses? Apoc.*, IV, 11 : *Tu creasti omnia, et propter voluntatem tuam erant, et creata sunt.*

ARTICULUS V

DE SCIENTIA FUTURORUM CONDITIONATORUM

Utrum Deus ea certo cognoscat?

Futura conditionata sunt triplicis generis. Quædam habent necessariam connexionem cum conditione : ut, *si Petrus peccet, amittet gratiam. Si ignis applicetur stupæ, comburet.* Quædam habent cum conditione connexionem tantum contingentem : ut, *si Evangelium prædicetur Tyriis, convertentur.* Quædam tandem nullam habent cum conditione connexionem, sed sunt omnino disparata : ut, *si rex Joas percussisset septies terram, destruxisset Syriam.* Futura conditionata necessaria a Deo certo cognosci nullus dubitat, cum hæc a nobis cognoscantur. Restat ergo difficultas de futuris conditionatis contingentibus et disparatis.

Dico : Deus certo cognoscit futura conditionata contingentia et disparata¹.

1. Est contra Cornejo, Curiel, Typhanium, ex Societate Jesu,

Prob. 1°. Deus multa in Scripturis prædixit certo futura conditionata, quæ nullam aut contingentem tantum ex se habent connexionem. Atqui nefas est dicere Deum aliquid certo futurum affirmasse, quod non sciebat certo futurum. Ergo. — *Prob. maj. I Reg.*, XXIII, 12, Davidi interroganti Dominum an Ceilitæ traderent eum Sauli, si apud ipsos remaneret, respondit Dominus : *Tradent, scilicet, si remaneas. III Reg.*, XI, 2 : *Dixit Dominus filiis Israel : Non ingredi mini ad eas (filias gentium)... Certissime enim avertent corda vestra, ut sequamini deos earum. IV Reg.*, XIII, 19, regi Israel dixit Elisæus : *Si percussisses quinques, aut sexies, sive septies terram, percussisses Syriam usque ad consumptionem. Matth.*, XI, 21, dixit Christus : *Vae tibi Corozain. vae tibi Bethsaida! quia, si in Tyro et Sidone factæ fuissent virtutes quæ in vobis factæ sunt, olim in cinere et cilicio pœnitentiam egissent.* Adde promissiones quas fecit Deus de transmittenda justitia originali in posteros Adæ, si ipse non violaret pactum ; de firmando regno in domo David, si ejus posterii servarent legem, et plura alia. Ergo.

Prob. 2° ratione. Nulla sunt futura conditionata, in sententia Thomistarum, nisi per decretum Dei absolutum ex parte subjecti, et conditionatum ex parte objecti, ut infra explicabimus. Atqui tale decretum est certum et infallibile. Ergo Deus, in illo, certo et non conjecturaliter cognoscit hæc futura.

Petes, an Deus certo cognoscat omnia omnino futura conditionata.

Resp. affirmative, quia hoc ipso quo supponuntur aliquo modo futura, sunt a Deo decreta ; nihil est enim futurum, etiam conditionate, in sententia nostra, nisi per decretum ; in decreto autem ea certo cognoscit.

qui admittunt tantum in Deo circa hæc cognitionem conjecturalem.

ARTICULUS VI

DE SCIENTIA MEDIA

§ I

Prænotanda.

Nota 1°. Articulo præcedenti diximus, ex communi theologorum sensu, Deum certo cognoscere futura conditionata libera. Superest quæstio, eaque in scholis inter omnes celeberrima: In quo medio Deus ea cognoscat? Thomistæ, consentaneæ ad sua principia, ea dicunt a Deo cognosci in suo decreto subjective absoluto, et objective conditionato, quod sic exprimitur: Volo quod id fiat, si talis conditio ponatur; v. g.: Volo quod Tyrii convertantur, si prædicetur ipsis Evangelium. Sicut enim nullum est futurum absolutum, nisi ex decreto Dei simpliciter absoluto, ita nec ullum futurum conditionatum, nisi ex decreto Dei objective conditionato, et sicut futura absoluta in suo decreto absoluto Deus cognoscit, ita et futura conditionata in suo decreto conditionato. Dari autem hujusmodi decreta ex parte objecti conditionata et ex parte subjecti absoluta, nunc supponimus et infra probabimus.

Id Patres Societatis [Jesu] tanquam libertatis eversivum et sanctitati Dei injuriosum abhorrent. At, si urgeas ut assignent aliud medium, vix cui credas reperies; ita inter se digladiantur, aliis pro supercomprehensione causarum secundarum, aliis pro essentia divina ut habet rationem speciei intelligibilis, aliis pro decreto futuro, aliis pro veritate formali, aliis pro objectiva contendentibus.

Verum in hoc unanimiter conveniunt, a temporibus Ludovici Molinæ, Deum non cognoscere futura conditionata libera in aliquo decreto absoluto actuali, sed ante illud: eamque scientiam inde vocant *mediam*, vel quia, ut ipsi dicunt, mediat inter scientiam simplicis intelligentiæ et visionis, ac de utraque participat; est enim necessaria ex

parte Dei, cum præcedat ejus decretum, sicut scientia simplicis intelligentiæ; est libera ex parte objecti, quia est circa futura contingentia, ut scientia visionis; — vel quia fertur in futura conditionata quæ medium locum tenent inter mere possibile et futura absoluta; vel tandem, si superis placet, quia est medium divinitus inventum ad profligandas hæreses Lutheranorum et Calvinistarum, ut quidam jactitant.

Nota 2°. Est ergo scientia media, juxta suos assertores, cognitio qua Deus ante decretum actuale determinans futuritionem conditionatam actuum liberorum, explorat et certo prævidet quid voluntas creata ex innata libertate ageret, si poneretur in talibus vel talibus circumstantiis, cum oblato auxilio indifferenti: an illi consentiret et bene ageret; an illi dissentiret et male ageret. Quo præviso, si velit eam consentire et bene agere, decernit illam in talibus circumstantiis ponere, in quibus prævidit consensuram, et offerre illi concursum indifferentem, sin minus, decernit in aliis circumstantiis ponere; et in tali decreto absoluto, inquirunt, Deus certo cognoscit consensum absolute futurum, sed ista certitudo, ut patet, non provenit ex ipsa efficacia decreti, sed ex ipsa prævia scientia conditionata.

Dixi: *Ante decretum actuale determinans futuritionem conditionatorum*. Quia isti theologi non refugiunt admittere decretum generale in Deo, concurrenti cum causis liberis, si velint aut quando voluerint se determinare ad agendum. Non enim, inquirunt, Deus prævidet consensum futurum, posita conditione, nisi mediante concursu.

Nota 3°. De ortu et origine scientiæ mediæ iterum inter se litigant ejus patroni. Quidam volunt esse felicem nec satis laudandum Molinæ fœtum, eo usque in scholis inauditum. Alii cautiore, ne ipsa novitate improbetur, contendunt eam esse perantiquam et ex ipsis Patribus haustam: ita moderni, cum Suarez. Quod vero spectat rei veritatem, dicimus nec esse Molinæ fœtum, nec ex Patribus haustam, sed ex ipsis Semi-Pelagianis, ut constat ex litteris Prosperi et Hilarii ad Augustinum.

Nota 4°. Abutebantur autem Semi-Pelagiani scientia